Part I

ความปลอดภัยทั่วไป

ความปลอดภัยในการทำงาน

ลือชัย ทองนิล

คำถาม

ความปลอดภัยในการทำงานคืออะไร และมีสาเหตุหลักมาจากอะไร ?

ความปลอดภัย (Safety and Health) คืออะไร ?

- หมายความรวมถึงความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยของผู้ประกอบอาชีพทั้งหลาย อาจทำงานโรงงานอุตสาหกรรม ก่อสร้าง ขนส่ง เหมืองแร่ หรืออื่น ๆ
- ในอีกมุมมองหนึ่ง ความปลอดภัย หมายถึง ปลอดจากอุบัติเหตุและการเจ็บป่วย หรือโรคจากการทำงานนั่นเอง

อันตรายจากการทำงาน

- อุบัติเหตุ
- โรคจากการทำงาน

การกระทำที่ไม่ปลอดภัย

สภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย

สาเหตุหลักของการเกิดอุบัติเหตุ

88% เกิดจากคน

10% เกิดจากเครื่องจักร

2%ภัยธรรมชาติ

คำถาม

ให้อธิบายถึง ทฤษฎีที่ใช้ในการอธิบายเรื่องการเกิดอบัติเหตุเพื่อนำไปสู่วิธีการป้องกัน

Dominos Falling

ทฤษฎีที่อธิบายการเกิดอุบัติเหตุ (Domino_ทฤษฎีเก่า)

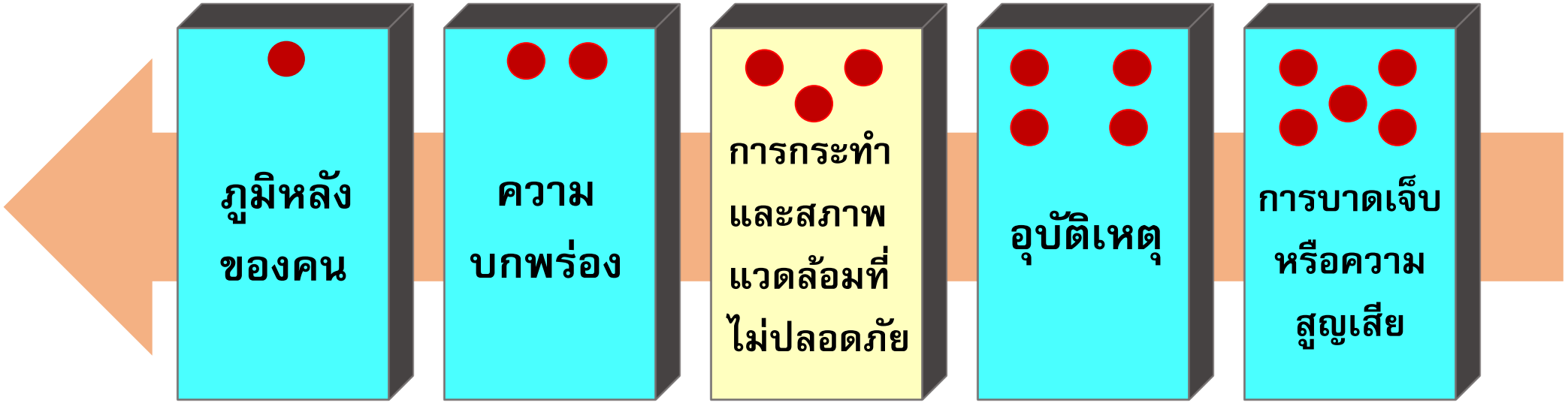

การกระทำที่ไม่ปลอดภัย

สภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย

HEINRICH 1930

แนวความคิดที่จะไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ (เดิม)

การกระทำที่ไม่ปลอดภัย

สภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย

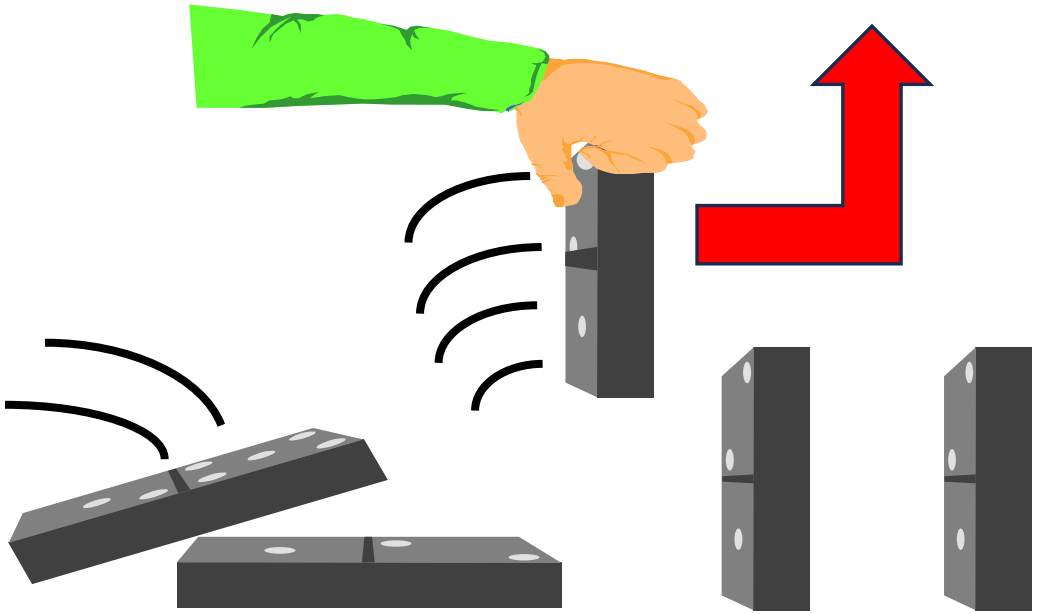

ทฤษฎีความปลอดภัยสมัยใหม่
(Modern Safety Management)

Loss Causation Model (Modern Safety Management)

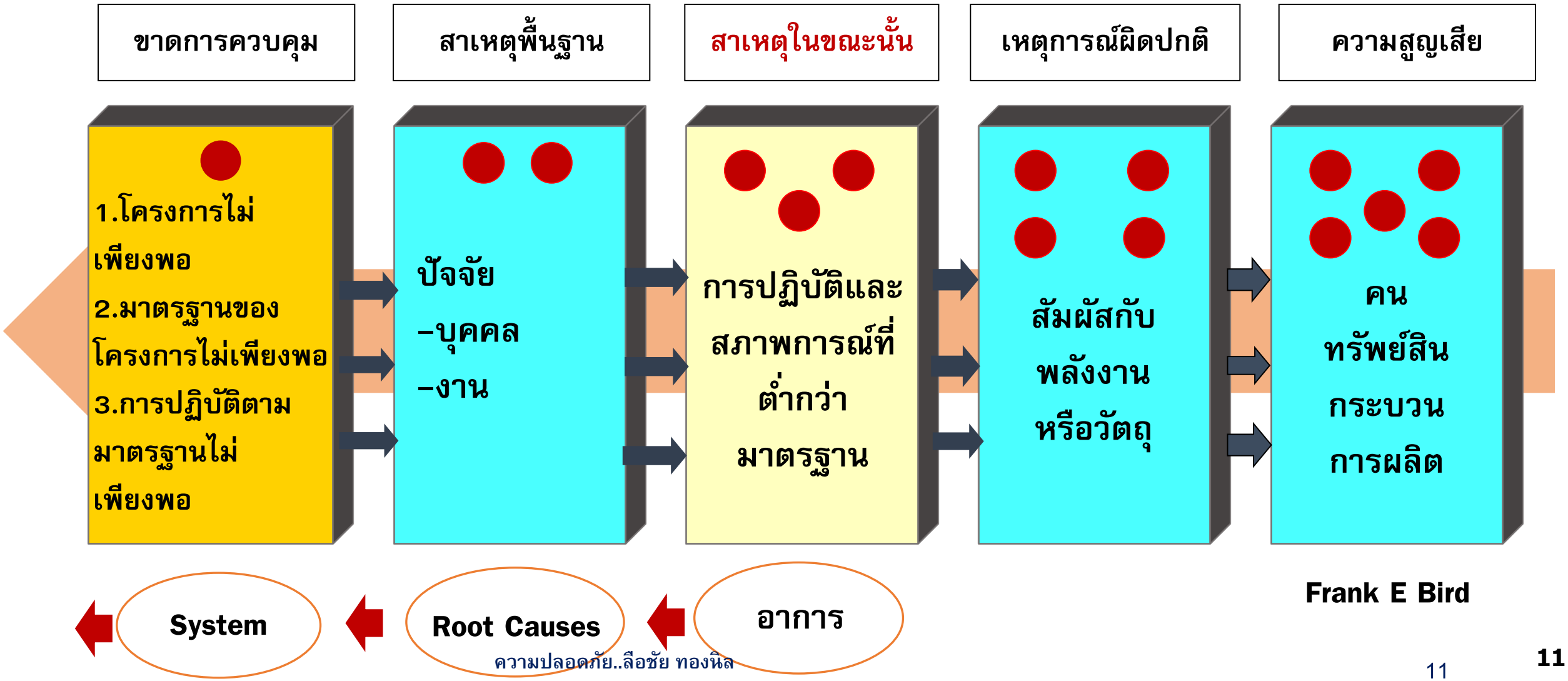

Frank E Bird

คำถาม

ทำไมสถานประกอบการจึงจต้องให้ความสำคัญกับเรื่องของการเกิดอบัติเหตุด้วย

Accident Costiceberg

อุบัติเหตุเป็น
ความสูญเสีย

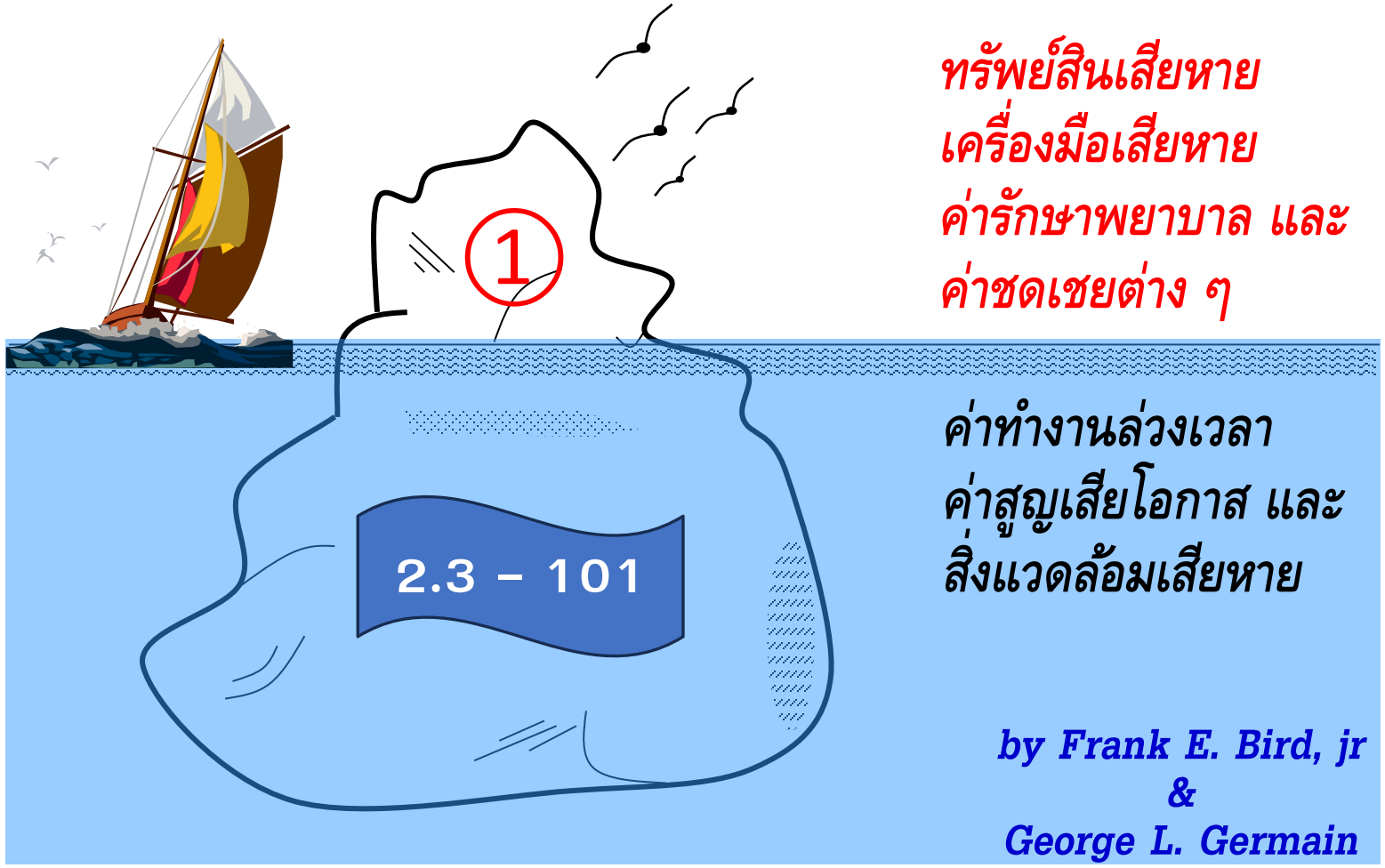

ทรัพย์สินเสียหาย
เครื่องมือเสียหาย
ค่ารักษาพยาบาล และ
ค่าชดเชยต่าง ๆ

ค่าทำงานล่วงเวลา
ค่าสูญเสียโอกาส และ
สิ่งแวดล้อมเสียหาย

by Frank E. Bird, jr
&
George L. Germain

คำถาม

แสดงว่าการบริหารจัดการความปลอดภัยต้องทำอย่างเป็นระบบ คำถามคือระบบบริหารจัดการความปลอดภัยควรประกอบด้วยอะไรบ้างเป็นอย่างน้อย?

ระบบ บริหารจัดการความปลอดภัย

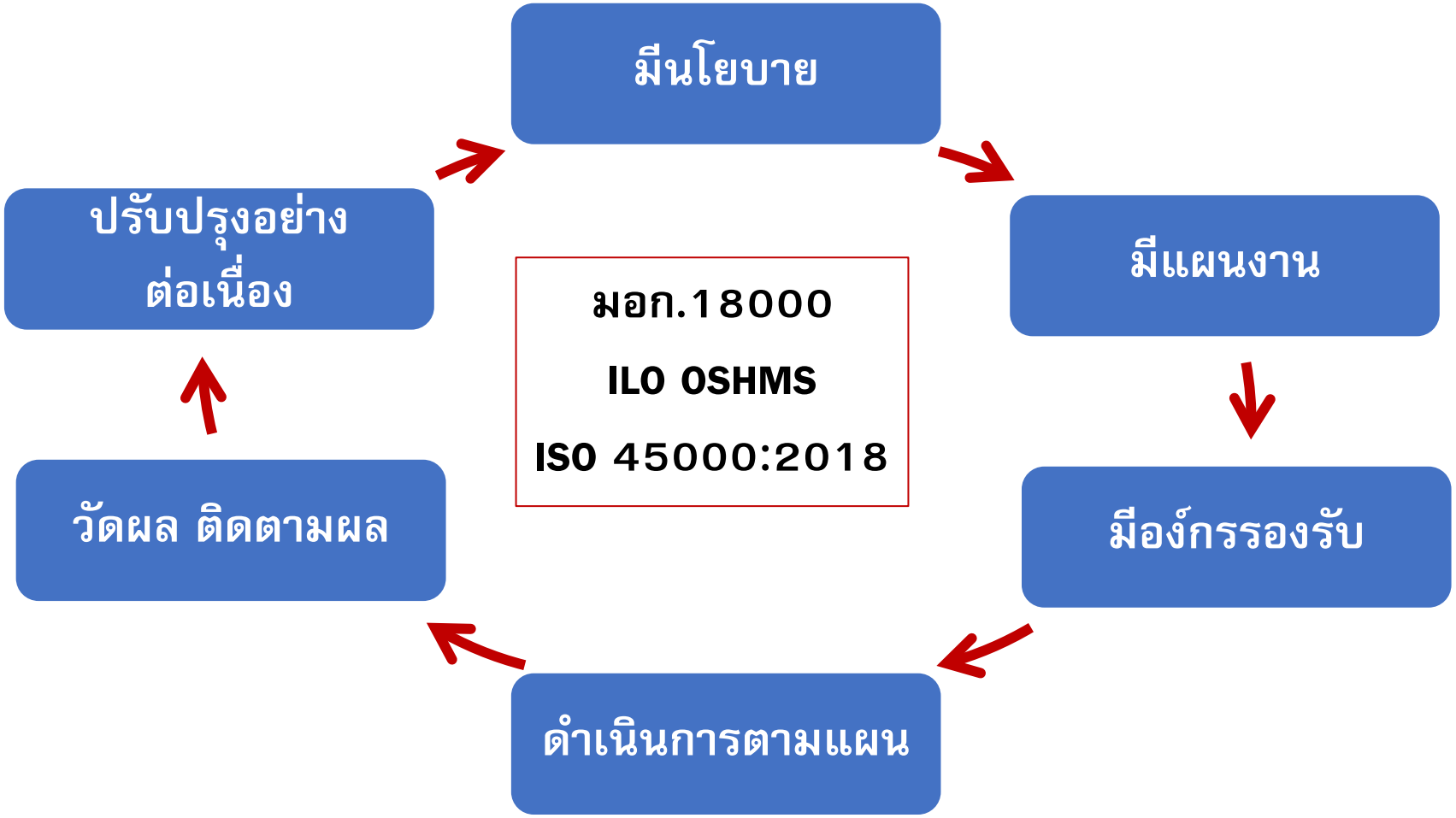

3 ขั้นตอนในการควบคุมความสูญเสีย

Pre-contact Control →	Contact Control →	Post Contact Control
1. ภาวะผู้นำและการจัดการ 2. การฝึกอบรมผู้บริหาร 3. การตรวจสอบตามวาระ 4. การวิเคราะห์งาน / จัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงาน 5. การสังเกตการณ์การปฏิบัติงาน 6. กฎความปลอดภัยของหน่วยงาน 7. การฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงาน 8. การควบคุมด้านสุขภาพ 9. ระบบการประเมินผลโครงการ 10. การควบคุมทางวิศวกรรม 11. การสื่อสารรายบุคคล 12. การประชุมกลุ่ม 13. การประชาสัมพันธ์ 14. การจ้างและการบรรจุผู้ปฏิบัติงาน 15. การควบคุมการจัดซื้อ 16. ความปลอดภัยนอกเวลางาน	1. อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล (PPE)	1. การสอบสวนอุบัติเหตุ 2. การเตรียมการเพื่อรับเหตุฉุกเฉิน 3. การวิเคราะห์อุบัติเหตุและอุบัติการณ์

20 โปรแกรมมาตรฐาน

การบริหารจัดการ SHE
(Safety, Health and Environment)
คืออะไร?

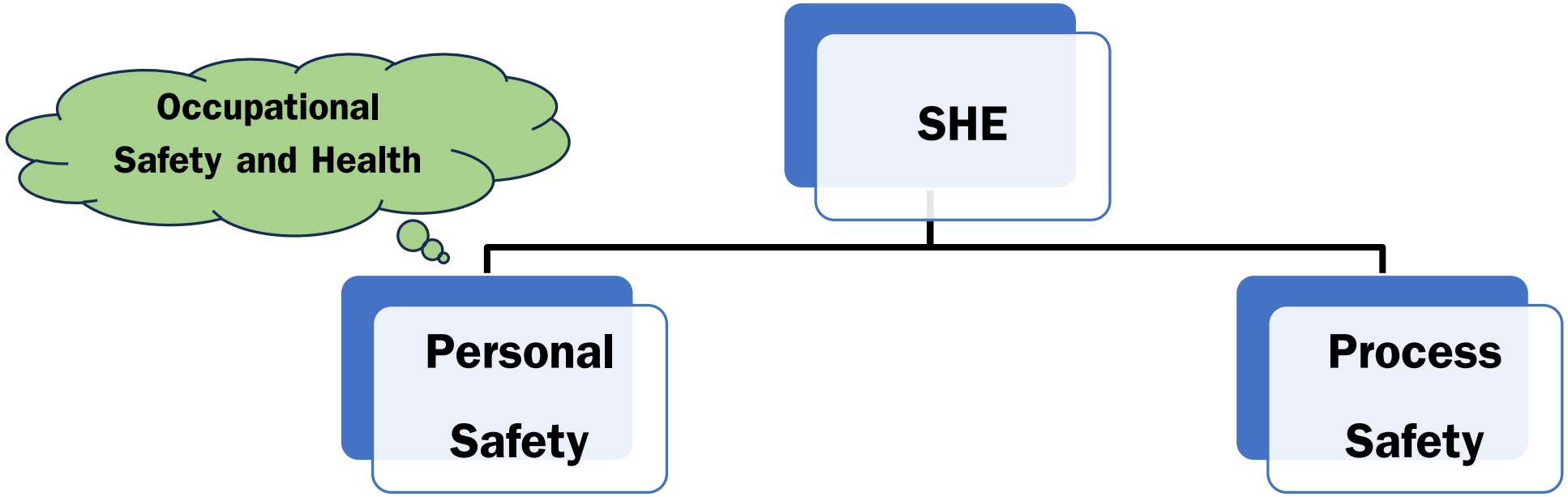

การกระทำ หรือสภาพการทำงานซึ่งปลอดจากเหตุอันจะทำให้เกิดการประสบอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพอนามัยอันเนื่องจากการทำงานหรือเกี่ยวกับการทำงาน (ตาม พ.ร.บ. ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554)

กระบวนการในการป้องกันหรือลดความรุนแรงความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินที่อาจเกิดจากอุบัติการณ์ที่เป็นผลจากการเบี่ยงเบนของสภาวะกระบวนการผลิตที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ โดยให้บูรณาการการดำเนินงานด้านการเดินเครื่อง กระบวนการผลิต และวิศวกรรม รวมทั้งขั้นตอนดำเนินงานและการปฏิบัติให้มีความปลอดภัยตลอดเวลา

Part II

การป้องกันและควบคุมอันตรายจากไฟฟ้า

ลือชัย ทองนิล

คำถาม

เราเคยได้ยินกันเสมอว่าไฟฟ้าช้อต โดยข้อเท็จจริงแล้วอันตรายจากไฟฟ้าเกิดในลักษณะใดได้บ้าง

ลักษณะของอันตรายจากไฟฟ้า

จากการทำงาน
และการใช้ไฟฟ้า

ประกายไฟ และการระเบิด

เป็นอันตรายต่อบุคคล
และทรัพย์สิน

ไฟฟ้าดูด (Electric Shock)

ไฟฟ้าดูดเพราะสัมผัสส่วนที่มีไฟฟ้า
และมีกระแสไฟฟ้าไหลผ่านร่างกาย

- สัมผัสโดยตรง (Direct Contact)
  คือการสัมผัสส่วนที่ปกติมีไฟฟ้า
- สัมผัสโดยอ้อม (Indirect Contact)
  คือสัมผัสส่วนที่ปกติไม่มีไฟ แต่จะมีไฟ
  เมื่ออุปกรณ์ชำรุด หรือฉนวนไฟฟ้ารั่ว

ไฟฟ้าดูดได้อย่างไร?

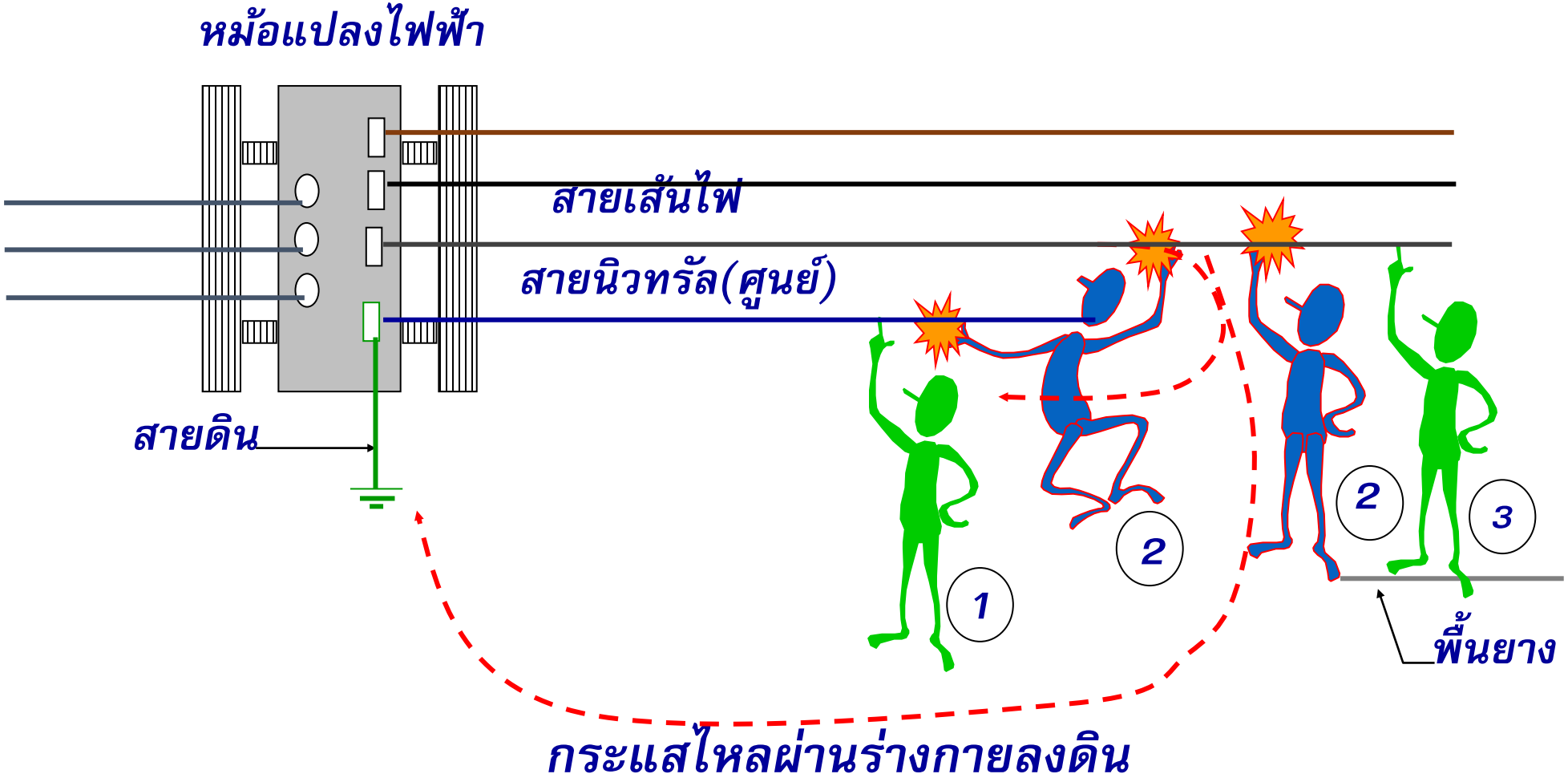

ไฟฟ้าดูดเพราะสัมผัสกับส่วนที่มีไฟฟ้า

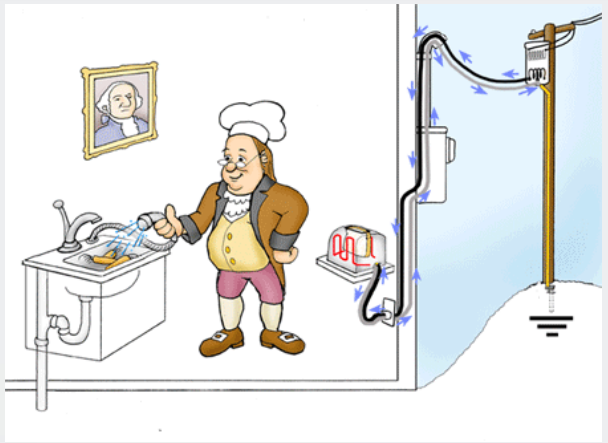

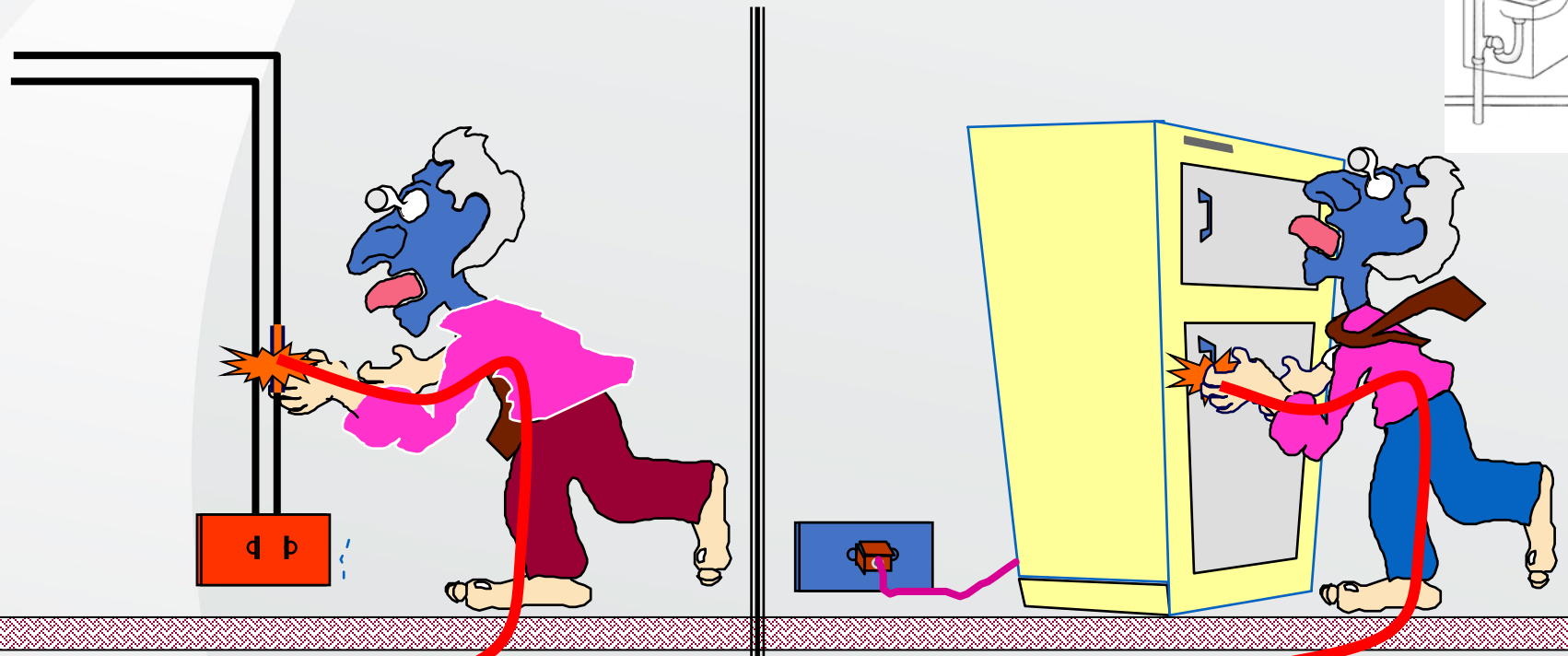

กระแสไฟฟ้าไหลกลับ

แหล่งกำเนิด

สัมผัสโดยตรง (Direct Contact)

คือการสัมผัสส่วนที่ปกติมีไฟฟ้า

สัมผัสโดยอ้อม (Indirect Contact)

คือสัมผัสส่วนที่ปกติไม่มีไฟฟ้า แต่จะมีไฟฟ้าเมื่อชำรุด หรือไฟรั่ว (อันตรายสูงกว่าเนื่องจากขาดความระมัดระวัง)

คำถาม

เรามีหลักการในการป้องกันอันตรายจากไฟฟ้า อย่างไร

หลักการป้องกันอันตรายจากไฟฟ้าดูด

Engineers

หลักการป้องกัน กรณีสัมผัสโดยตรง

- หุ้มฉนวนส่วนที่มีไฟ (เหมาะสมกับแรงดันไฟฟ้า)
- มีที่กั้น หรือใส่ตู้
- มีสิ่งกีดขวางหรือทำรั้วกั้น
- อยู่ในระยะห่างที่เอื้อมไม่ถึง
- ใช้ PPE เมื่อต้องทำงานกับไฟฟ้า
- ใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าแรงดันต่ำพิเศษ (ไม่เกิน 50V)
- ป้องกันเสริมด้วยเครื่องตัดไฟรั่ว

ตัวอย่างการป้องกัน

หลักการป้องกัน กรณีสัมผัสโดยอ้อม

- ต่อลงดินและมีเครื่องปลดวงจรอัตโนมัติ
- ใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าประเภท II
- ใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าแรงดันต่ำพิเศษ (ไม่เกิน 50V)
- ป้องกันเสริมด้วยเครื่องตัดไฟรั่ว

การป้องกันอันตรายจากประกายไฟ (อาร์ก) และการระเบิด

เป็นอันตรายต่อทั้งทรัพย์สินและบุคคล

หลักการป้องกันอันตรายต่อทรัพย์สิน

- เลือกใช้อุกรณ์ป้องกันวงจรและอุปกรณ์ไฟฟ้าที่เหมาะสม
- เลือกใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าที่มีคุณภาพ
- ใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าอย่างถูกวิธี
- เดินสายและติดตั้งอุปกรณ์ไฟฟ้าตามมาตรฐาน
- ออกแบบและติดตั้งโดยผู้ที่มีความรู้ความชำนาญ
- ตรวจสอบและบำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอ

• หลักการป้องกันอันตรายต่อบุคคล

- หลีกเลี่ยงการทำงานในขณะที่มีไฟฟ้า
- ถ้าไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ จะต้องเลือกใช้อุปกรณ์ความปลอดภัยที่เหมาะสม และ
- มีมาตรการความปลอดภัยที่ดีด้วย
- ซึ่งต้องดำเนินการโดย<u>บุคคลที่มีคุณสมบัติ</u>

หลักการป้องกันอันตรายเมื่อทำงานกับไฟฟ้า

คำถาม

การล็อกและการแขวนป้าย คืออะไร มีประโยชน์อย่างไร

การล็อกและแขวนป้าย (เมื่อปลดวงจรไฟฟ้าแล้ว)

ใช้เพื่อป้องกันอันตรายจากการทำงานกับไฟฟ้า ไม่ให้ผู้ที่ไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องมาสับวงจรไฟฟ้า หรือป้องกันวงจรไฟฟ้ากลับมามีไฟโดยไม่ตั้งใจ

ล็อก (Lock) ใช้กับอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ปลดวงจรแล้ว เพื่อป้องกันการใช้งานโดยบุคคลที่ไม่มีอำนาจหน้าที่ หรือจากอุบัติเหตุ

ป้าย (Tag) ใช้เพื่อระบุว่าอุปกรณ์ไฟฟ้าได้ปลดออกจากระบบไฟฟ้าแล้ว เพื่อแจ้งให้บุคคลอื่นทราบ

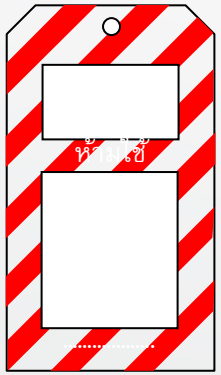

คำถาม

ในการทำงานใกล้สายไฟฟ้าแรงสูง จะมีหลักการในการป้องกันอย่างไร

ความปลอดภัยในการทำงานใกล้สายไฟฟ้าแรงสูง

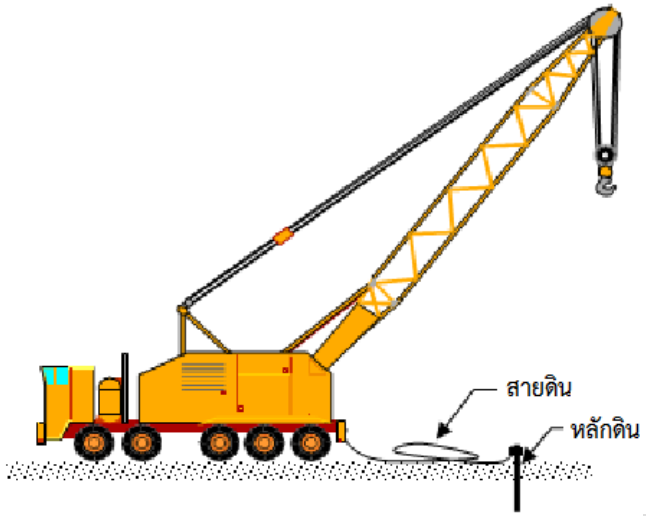

ตัวอย่างอันตรายที่เกิด

- การชักรอก หรือขนส่งสิ่งของต่าง ๆ ขึ้นที่สูง
- ผ้าใบคลุมฝุ่นหรือแผงกั้นต่าง ๆ หลุดหรือปลิวไปถูกสายไฟฟ้า
- การใช้ปั้นจั่นในงานก่อสร้าง
- การใช้รถเครื่องมือกล
- การทำงานบนนั่งร้าน
- การปรับปรุงอาคาร

แนวทางการป้องกัน

- ปฏิบัติตามกฎระเบียบ และข้อบังคับ
- อยู่ในระยะห่างที่เหมาะสม
- ทำแผงกั้นจุดที่อาจเกิดอันตราย
- หุ้มสายไฟฟ้าไว้ชั่วคราว
- ดับไฟชั่วคราว (โดยการไฟฟ้า)
- ต่อลงดินรถที่ปฏิบัติงาน
- ดูแล และตรวจสอบการทำงานเป็นประจำ

คำถาม

เราได้ยินเสมอว่าอุปกรณ์ไฟฟ้าต้องต่อลงดิน คำถามคือการต่อลงดินคืออะไร และอุปกรณ์ไฟฟ้าทุกตัวต้องต่อลงดินหรือไม่

การต่อลงดิน

Engineers

- คือการเดินสายดินจากเปลือกหรือโครงโลหะของอุปกรณ์ไฟฟ้าลงดิน โดยต้องเดินสายดินไปต่อลงดินที่แผงเมนสวิตช์
- เมื่อเครื่องใช้ไฟฟ้ามีไฟรั่ว กระแสไฟฟ้าจะไหลผ่านสายดินไปครบวงจรที่แผงเมน เครื่องป้องกันกระแสเกินจะปลดวงจร ผู้สัมผัสอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ไฟรั่วอยู่จะปลอดภัย

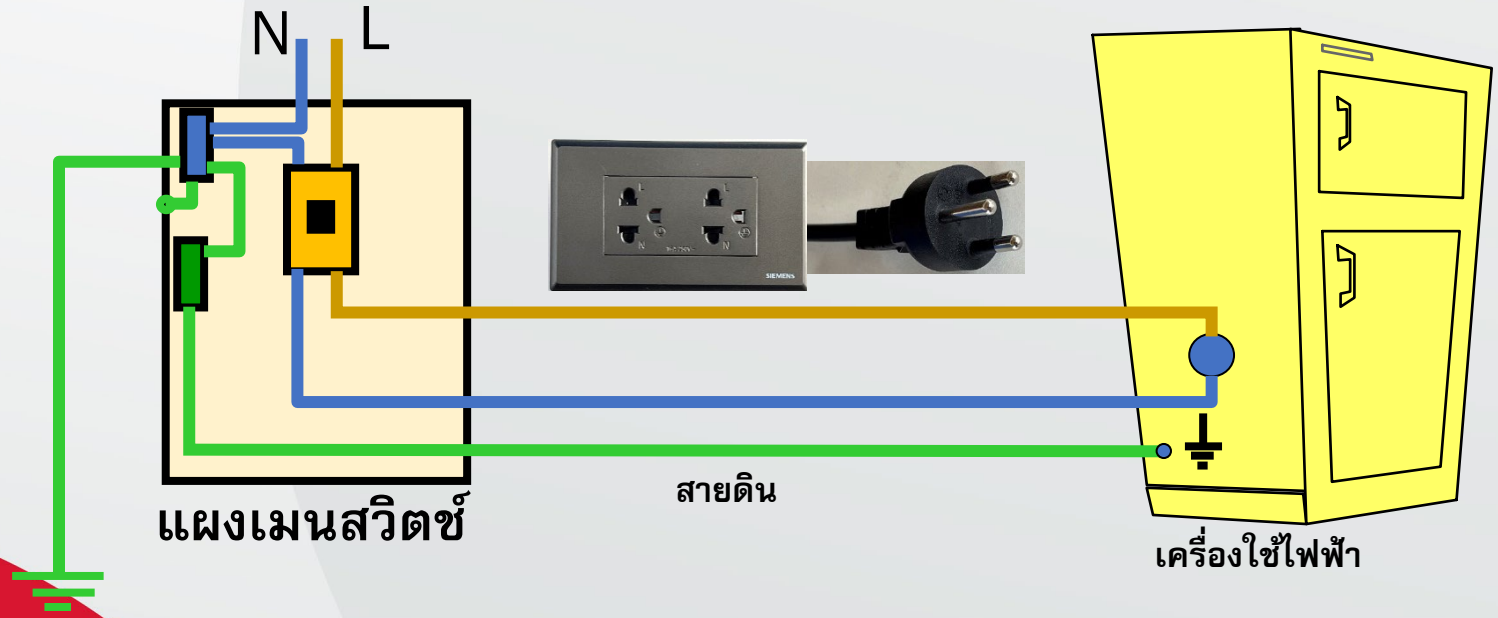

ทำไมต้องเดินสายดิน ?

Engineers

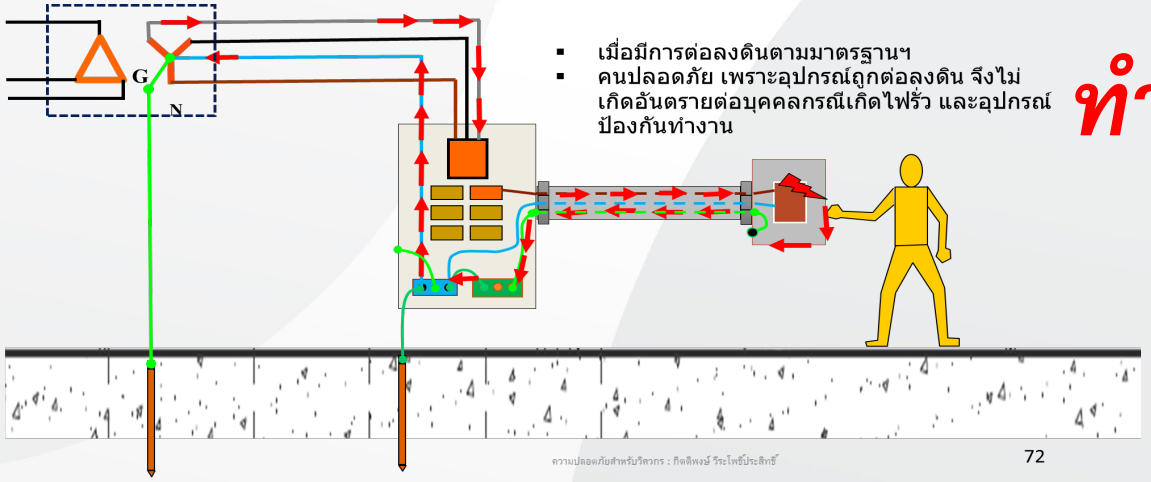

- เมื่อมีการต่อลงดินตามมาตรฐานฯ
- คนปลอดภัย เพราะอุปกรณ์ถูกต่อลงดิน จึงไม่เกิดอันตรายต่อบุคคลกรณีเกิดไฟรั่ว และอุปกรณ์ป้องกันทำงาน

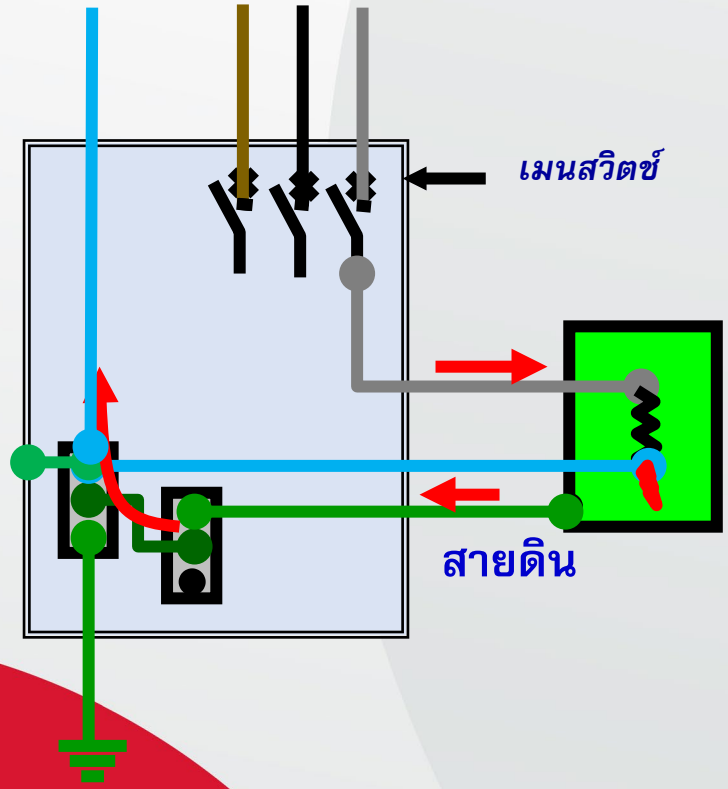

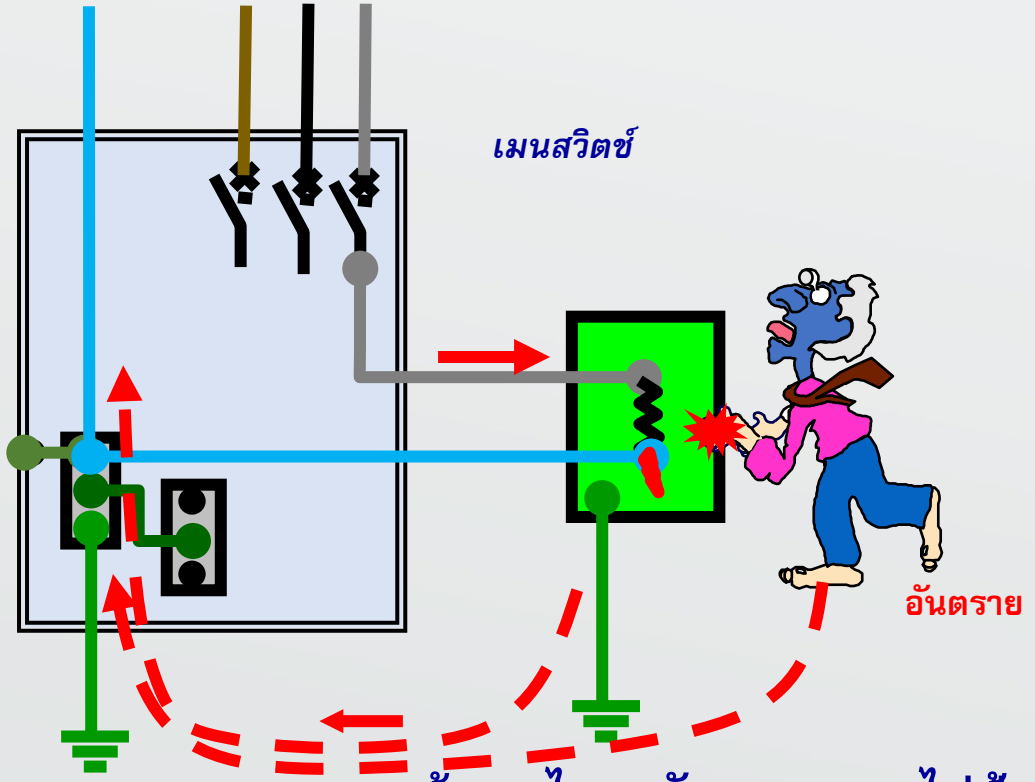

แบบนี้ผิด

(เครื่องป้องกันปลดวงจรช้า หรือไม่ปลดวงจร)

อุปกรณ์ที่ต้องต่อลงดิน

อะไรบ้างต้องต่อลงดิน (ตัวอย่าง)

อุปกรณ์ไฟฟ้าที่มีเปลือกเป็นโลหะ อยู่ในตำแหน่งที่บุคคลอาจสัมผัสได้ (สูงไม่เกิน 2.40 m. ห่างในแนวระดับไม่เกิน 1.50 m.)

อุปกรณ์ที่ใช้วิธีการเดินสายในอุปกรณ์การเดินสายโลหะ เช่น ท่อร้อยสายโลหะ รั้วโลหะของอุปกรณ์ไฟฟ้า

ยกเว้น ไม่ต้องลงต่อลงดิน

อุปกรณ์ที่เป็นชนิดฉนวน 2 ชั้น (ประเภท II) และที่ใช้แรงดันต่ำพิเศษ (ไม่เกิน 50V.)

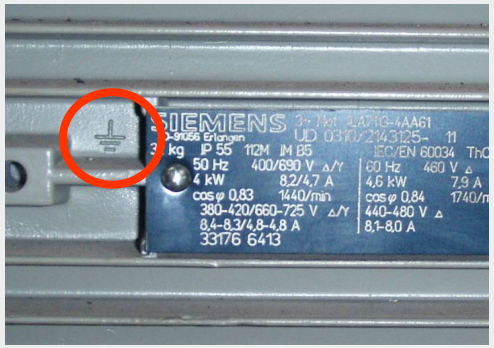

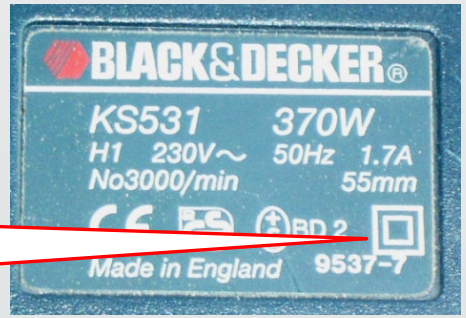

เครื่องหมายแสดงว่าเป็นฉนวน 2 ชั้น

คำถาม

หลายครั้งที่อาคารเกิดไฟไหม้ มักจะได้ยินข้อสันนิษฐานว่าสาเหตุจากไฟฟ้าลัดวงจร อยากให้ช่วยขยายความหน่อยว่ามันเกิดได้อย่างไร

เพลิงไหม้จากไฟฟ้า

เพลิงไหม้จากไฟฟ้า

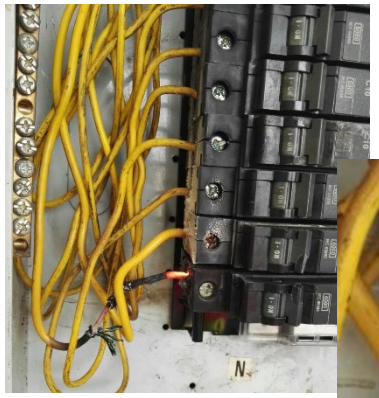

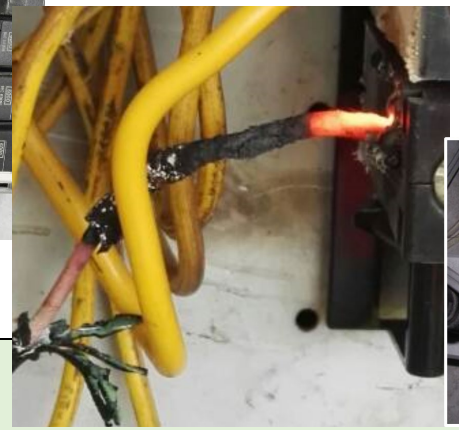

ตัวอย่างสาเหตุ

ความร้อนที่จุดต่อสาย สาเหตุหลักเกิดจากจุดต่อสายหลวม

ความร้อนและประกายไฟจากการระเบิด

ความร้อนจากกระแสเกินในสายไฟฟ้า

ประกายไฟจากกระแสลัดวงจร

ความร้อนและประกายไฟจากกระแสรั่วลงดิน

ตัวอย่างแนวทางป้องกัน

ออกแบบและติดตั้งระบบไฟฟ้าตามมาตรฐาน

เลือกใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีคุณภาพ

ใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าอย่างถูกวิธี

ตรวจสอบและบำรุงรักษาระบบไฟฟ้าอย่างสม่ำเสมอ

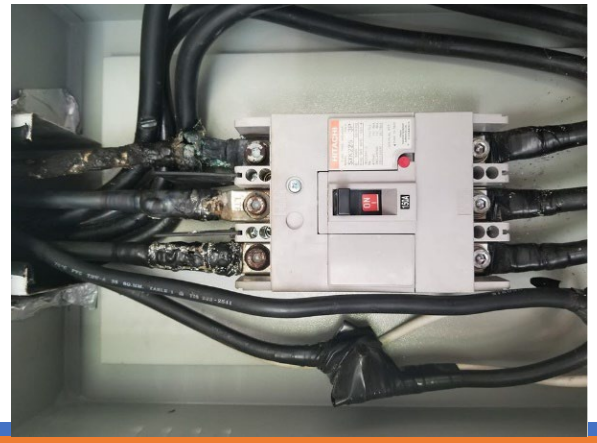

คำถาม

หลักการในการช่วยเหลือผู้ประสบอันตรายจากไฟฟ้าดูด ต้องทำอย่างไร

การช่วยเหลือผู้ประสบอันตรายจากไฟฟ้า

- ต้องช่วยให้พ้นจากไฟฟ้าโดยเร็ว โดย :-
  - ปลดวงจรไฟฟ้า หรือ
  - ดึงออกด้วยฉนวนไฟฟ้า
- ตรวจว่ายังหายใจหรือไม่
- ถ้าไม่หายใจ ต้องผายปอดหรือนวดหัวใจ CPR
- ปฐมพยาบาลอื่น ๆ ตามความจำเป็น
- ส่งโรงพยาบาล/ EMS ติดต่อ 1669